

Huishoudkunde

<https://hdl.handle.net/1874/236455>

ak 157

mm13474

Algemeene Bibliotheek

nr 6

HUISHOUDKUNDE

DOOR

Mr. W. R. BOER

11

LEIDEN, A. W. SIJTHOFF

afzonderlijk
te ieder
5 cents

PROSPECTUS.

ALGEMEENE BIBLIOTHEEK.

BIJ ALLE BOEKHANDELAREN TE VERKRIJGEN.

Er wordt tegenwoordig veel moeite gedaan om precies te weten te komen, hoeveel kinderen in ons dierbaar Vaderland de lagere school verzuimen. Dat doet men niet voor zijn plezier of enkel uit nieuwsgierigheid, maar uit wezenlijke belangstelling in eene gewichtige zaak. Zooveel kinderen er zonder onderwijs blijven, zooveel menschen, die niet lezen of schrijven kunnen, zooveel domme mannen en vrouwen heeft men in de Maatschappij te wachten, en wat men met de domheid al uit te staan heeft, dat weet iedereen, behalve de domoor zelf.

Maar de redeneering omtrent het aantal gaat toch niet op: Zooveel kinderen, zooveel mannen en vrouwen. Tegen dat woord zooveel heb ik bezwaar. „Natuurlijk,” zegt de lezer van dit blaadje, „alle kinderen worden geen menschen, en menig knaap of meisje leert nog na de schooljaren zijn behulp.” Neen, waarde lezer, dat is toch mijn bezwaar niet. Ik wil van de zooveel niets aftrekken, er moet nog heel wat bij.

Zoovelen, die wel hebben leeren lezen, doen het daarom nog niet. Het zijn hier ook niet allen koks, die lange mæssen dragen. Al kan men mooi of leelijk een heele reeks van geschreven woorden achter elkander zonder haperen opnoemen, toch is men nog geen lezer. Een lezer is iemand, die leest, die verstaat wat hij leest, die nut en pret heeft van hetgeen hij leest. Zie, wat is die eenvoudige leeskunst eene schoone zaak! Zij is een brug over den breeden stroom des tijds, die ons van het voorgelacht scheidt. Mannen, wier

ALU.

HUISHOUDKUNDE

DOOR

MR. W. R. BOER

TE LEIDEN, BIJ A. W. Sijthoff

RIJKSUNIVERSITEIT TE UTRECHT

2200 8134

HUISHOUDKUNDE.

De staat- of volkshuishoudkunde is in onzen tijd eene wetenschap geworden, waarvan bijna iedereen gaarne iets wenscht te hooren en te weten. Tallooze pogingen worden dan ook aangewend, om de beginselen daarvan aan allen verstaanbaar en bevattelijk te maken, ja, om die zelfs aan het aankomend geslacht op onze scholen van middelbaar onderwijs in te scherpen. En die pogingen zijn voorzeker hoogst nuttig en mogen strekken, om bij velen betere begrippen over den aard der rijkdommen en van de welvaart der volken te verspreiden.

Het is intusschen even zeker, dat er eene kennis is, ten nauwste met de genoemde samenhangende, die het van nog veel meer gewicht voor ons allen is, recht te verstaan en te beoefenen. Wij bedoelen de eenvoudige huishoudkunde.

Beide die takken van kennis hangen ten nauwste te zamen. Zij verschillen eigenlijk slechts als geslacht en soort, of wellicht nog beter, de laatste is slechts als een onderdeel der eerste te beschouwen.

Leert de wetenschap der staathuishoudkunde de

beginselen opsporen, volgens welke de rijkdommen in de burgermaatschappijen worden verkregen, verdeeld en verbruikt, de oorzaken, waardoor de welvaart der volken kan vermeerderd worden, of wel aan het kwijnen gebracht en vernietigd; de huishoudkunde kan ons diezelfde beginselen en middelen aanwijzen in den kleinen kring van elk huisgezin, dat toch in vele opzichten wel iets van een kleinen staat of maatschappij heeft.

In elk dier huisgezinnen, dier kleine staten, wordt dadelijks gearbeid en rijkdom verkregen; elk lid daarvan erlangt een aandeel in de algemeene voortbrenging des lands; het gezin leeft en verteert daartoe rijkdommen, en wij zien er derhalve op kleinere schaal dezelfde verschijnselen plaats grijpen als in de groote maatschappij.

Het is dan ook natuurlijk en onwederlegbaar, dat, waar de huisgezinnen bloeien, de geheele maatschappij mede wel vaart; dat, waar de rijkdommen en welstand der deelen toenemen, het geheel insgelijks tot hooger voorspoed moet geraken, en omgekeerd.

Tot den kring der verschijnselen en onderzoekingen, waarmede de staathuishoudkunde zich, gelijk wij boven opmerkten, bezig houdt, behoort ook de vertering of het verbruik der maatschappelijke rijkdommen. In de meeste handboeken dier wetenschap vindt men daarvan melding gemaakt. Men erkent daarbij vrij algemeen, dat de wijze, waarop de bijzondere personen en huisgezinnen hun aandeel gebruiken of aanwenden, buiten de grenzen der wetenschap ligt, en dat deze zich hoofdzakelijk heeft bezig te houden met de staatsuitgaven en verteringen, met de begrootingen daarvan, en de middelen, hoe daarin op de doelmatigste, voor het publiek minst bezwarende wijzen, te voorzien, kortom met de uitgaven en verteringen van het groote staatshuishouden.

Wij gelooven, dat deze onderscheiding zeer juist is, en dat het tot de moeilijkste en meest ingewikkelde vraagstukken der staathuishoudkunde behoort, om daarvoor goede beginselen te zoeken en aan te geven. Wij gelooven, dat dit onderzoek ook meer uitsluitend voor den geleerde en staatsman past; nuttig kan zijn voor allen, die geroepen worden, om in eenigerlei betrekking of ambt, de inkomsten van den staat, de gelden hunner medeburgers, te administreren, of daarover te beschikken. Maar de aanwending, het gebruik van dat andere, verre aanzienlijkste deel, waarmede de staathuishoudkunde, als wetenschap, zich niet bezig houdt, of waarop zij althans slechts een vluchtigen blik werpt, behoort daarom niet minder het onderwerp van nauwgezet onderzoek te zijn en vormt het veld der eigenlijke huishoudkunde.

Deze is de juiste kennis van de wijze, waarop de uitgaven en verteringen van elk huisgezin moeten geregeld worden, om aan deszelfs leden, bij het meest mogelijke genot, de beste waarborgen te geven voor duurzamen vooruitgang en bloei.

Die kennis behoort derhalve wel tot het gebied van een ieder, van den geringste zoowel als van den aanzienlijkste, van den armste zoowel als van den rijkste, van den huisvader zoowel als van de huismoeder, van kinderen zoowel als van dienstbaren.

Maar, hooren wij velen opmerken, kan dit wel een onderwerp van wetenschappelijke beschouwing zijn? Behoeft wel iemand huishoudkunde te leeren, daar zoovelen dagelijks geroepen zijn werkelijk een huishouden te besturen? Elkeen weet best hoe hij zijn huishouden inricht en heeft in te richten: dat is geheel en uitsluitend eene zaak van practijk, en zoo ergens, zijn zeker hier alle theorieën nuttelooze bespiegelingen en droomerijen.

Wij wenschen onze lezers van het tegendeel te overtuigen, en willen daartoe niet wijzen op die tallooze huisgezinnen, die, bij gemis van h u i s h o u d k u n d e, te gronde gingen en nog dagelijks te gronde gaan, maar liever eenige der hoofdbeginselen overwegen, wier naleving zeer zeker de welvaart van elk huisgezin bevorderen zal.

De staathuishoudkunde leert ons, zoowel als onze eigene ervaring, dat er slechts twee middelen zijn om onze rijkdommen te vermeerderen, onzen stoffelijken welstand uit te breiden. Zij zijn arbeid en spaarzaamheid.

Over de laatste alleen willen wij thans spreken, als hare grootste beteekenis hebbende bij het onderwerp onzer verteringen of uitgaven.

Wij denken bij dat woord natuurlijk steeds aan eenige onthouding; maar wij zouden die beteekenis te ver uitstrekken, wanneer wij er alleen den zin van opleggen aan gaven, en meenden, dat het alleen sloeg op overhouden van onze verdiensten. Spaarzaamheid kan ook bij onze uitgaven, bij onze verteringen plaats vinden, moet daarbij altijd op den voorgrond staan, en mag bij de schijnbaar kleinste en geringste uitgave nimmer uit het oog worden verloren.

Een harer eerste voorschriften daarbij is, nimmer eene ontijdige uitgave te doen: nooit iets te koopen, wat men niet volstrekt behoeft, wat overtollig te achten is. Reeds de ouden waarschuwden tegen het denkbeeld van het dusgenaamd koopjes doen en zeiden, dat alles wat men kocht zonder het te behoeven, te duur gekocht was. De bekende Amerikaansche schrijver Benjamin Franklin merkte zeer geestig op, dat menigeen door het doen van dusgenaamde koopjes zich zelve geruïneerd had. Een Fransch schrijver verhaalt ons, dat hij eens eene moeder aan een harer kinderen, die om eene kleinigheid

dwong, met de woorden »het kost maar een stuiver,» hare weigering hoorde te kennen geven, met de uitdrukking »een stuiver is een stuiver.»

Wie erkent niet de wijsheid van dit antwoord, hoe redeloos het schijnen moge! Men heeft daarbij slechts te denken aan hetgeen die stuiver beteekent. Zij vertegenwoordigt den arbeid, die menigeen verricht heeft; zij vormt dikwerf een niet onbelangrijk deel van het geringe dagloon; zij kan ons wellicht binnenkort tot zoovele wezenlijk onmisbare zaken dienstig zijn; morgen, overmorgen, of in de volgende week kan haar bezit ons wellicht voor groote ongelegenheid bewaren; zij kan ons in staat stellen een ander te helpen, en eene der heiligste Christenplichten, weldadigheid, uit te oefenen; laat ons haar derhalve niet besteden dan in de uiterste noodzakelijkheid.

Dergelijke beschouwingen moeten voor elk mensch, bij elke uitgave, op den voorgrond staan. Men moet bij elke uitgave eene berekening maken of het geld goed besteed is, of het ook beter en nuttiger zoude kunnen besteed worden; men moet dit tot een beginsel maken waarvan men nooit, of niet dan in de uiterste noodzakelijkheid afwijkt. Elk moet dit doen, hetzij hij rijk of arm is. Bij den arme doet zich het niet handelen overeenkomstig dezen regel spoediger en noodlottiger gevoelen dan bij den meergegoede. Natuurlijk, dat hij, wiens verteringen bij stuivers en centen berekend worden, gestadig de hooge waarde van elken stuiver en cent voor den geest moet hebben, en dat éen oogenblik vergetelheid hem het volgende oogenblik in de grootste ongelegenheid kan brengen. Men denke daarom echter niet, dat naleving van dit beginsel voor den goeude en rijke onverschillig zij. De rijke, die het niet naleeft, verteert zeer veel zonder even-

redig genot, wordt door zijne luimen en invallen tot uitgaven vervoerd, die ook zijne diepe koffers kunnen uitputten, zal te gemakkelijker tot armoede geraken, naarmate hij zijne rijkdommen minder naar redelijke beginselen, meer naar bloote grillen wil aanwenden. Men lette welop, dat, wanneer wij het steeds naleven van dit beginsel bij alle verteringen een ieder op het hart drukken, daarmede door ons nog niet onthouding van alle genot gepredikt wordt.

Moet echter een ieder, vooral de man van beperkte middelen, in de eerste plaats bij elke uitgave vragen, of hij datgene, wat hij zal uitgeven ook tot vervulling eener werkelijke behoeften moet besteden; hij moet zich evenzeer vragen welk genoeg het redelijkste en zedelijkste is, of hem de meeste voordeelen belooft, wanneer er sprake zijn kan eenige vertering voor zijn genot te doen.

Aangenomen, dat een werkman, die van zijn arbeid zeker is, dagelijks een stuiver voor zijn genot of uitspanning kan overhebben, en hij dit genot, bij de strengste matigheid vindt in het gebruik van een glas sterken drank, zoo blijft de vraag, of dat genot redelijk, verstandig is: of hij voor die vijf centen niet iets veel beters voor zich of de zijnen hebben konde?

Aangenomen, dat in een welgesteld burgerhuisgezin het gebruik van klontjes, koekjes of dergelijke snoeperijen, van tijd tot tijd kan plaats hebben en men daarin genot vindt, zoo blijft de vraag, of een goede huismoeder, voor zich zelve en haar gezin, voor het daaraan besteede geld, niet iets redelijkers en beters zal kunnen verkrijgen.

Aangenomen, dat, in het huis des rijken, in kleeding en meubelen, een gestadig opvolgen van de wufte eischen der mode, zonder te groote opofferingen kan plaats hebben, zoo blijft nog de vraag, of het goed is aan die eischen

steeds het oor te leenen, en of er, voor die dagelijks aan de mode ten offer gebrachte schatten, niet iets beters en redelijker te verkrijgen zoude zijn?

Hier ook komt alles op vergelijking, berekening, schatting aan, en gelukkig de geringe en de aanzienlijke, die eene goede en deugdelijke weegschaal bezit, die het echte goud weet te onderscheiden van het klatergoud, het wezen van den schijn, die bij alle zijne verteringen het meer blijvende weet te kiezen boven het geheel voorbijgaande, het redelijke boven het alleen zinnelijke!

Een andere gewichtige regel is, dat men geene schulden make en niets koope zonder het, zooveel mogelijk, dadelijk te betalen. Veel borgen, baart veel zorgen. Die zijn schulden betaalt, verrijkt zich. Ziedaar gulden spreuken, die men zich niet genoeg kan inscherpen, die men bij zijne verteringen niet genoeg als beginselen kan aannemen.

Het op tijd koopen, het borgen, verschaft dikwerf een groot gemak aan den minder gegoede. Het is zoo lastig en dikwerf zoo moeilijk steeds met de hand in de zak te staan, steeds geld bij den visch te hebben. Over eene week, over veertien dagen zal het beter gaan. Zoo misleidt men zich zelve en vindt doorgaans, dat de gemakkelijkerheid om te betalen er in die veertien dagen niet op verbeterd is, terwijl dikwerf bij langer uitstel dat verschuldigde hoe langer hoe grooter schijnt te worden. Dit onbegrijpelijke toenemingsvermogen onzer schulden laat zich licht verklaren uit de omstandigheid, dat men, eenmaal in schulden geraakt, zich het juiste bedrag gaarne niet te zwaar voorstelt, en dat de schuldeischer, winkelier, debitant of dergelijke, zeker geenszins om niet zijn geduld op ons oefent, en derhalve den langzamen betaler juist niet het minste laat betalen. Van eene zedelijke zijde is er wel

niets zoo geschikt, om onste vernederen, lager en lager te doen zinken in ons eigen gevoel en dat onzer medemenschen, dan schulden maken en borgen. Wij houden daardoor op v r ij te zijn; wij gaan gebukt onder den last van anderen, en kunnen wij dien last niet meer van ons werpen, worden wij gestadig aangesproken en gemaand, tot wat laaghartige uitvluchten, leugens en bedriegerijen worden wij niet dikwerf verleid?

Zie daarentegen den man, die alles terstond betaalt, die geene schulden heeft, die niet borgt; hij is vrij en onafhankelijk, hij kan zich met opgericht hoofd en fiere houding vertoonen, elk gerust onder de oogen zien. Hij is rijk, al heeft hij ook geen cent in den zak. Maak dan geene verteringen, doe geene uitgaven, dan dezulke, welke gij terstond betaalt, en brengt het gebruik soms mede, dat dit niet aanstonds geschieden kan, leg het geld dadelijk ter zijde, en wacht niet tot de schuldeischer u aanmaant, maan hem veeleer aan, om niet langer dan noodig bewaarder van zijn geld te zijn.

Het beginsel om steeds buiten schulden te blijven, kan alleen nageleefd worden door opvolging van een ander, dat, uithoofde van deszelfs gewicht, wel de Grondwet der huishoudkunde mocht genoemd worden, het heet, nooit zijn geheel inkomen te verteren.

Iets over te houden, bij gunstiger omstandigheden, om daarmede te voorzien in komende ongevallen, in niet te berekenen rampen, is een dure zedelijke plicht voor allen. Dat zij voor velen, die van het dagelijksche loon leven, moeilijk te vervullen is, erkennen wij gaarne, maar gelooven toch, dat hij meer algemeen kan nageleefd worden dan men denkt. Overhouden en opleggen in den zin van zich een kapitaaltje verzamelen, waardoor men tot een lijvend beteren toestand geraakt, waardoor men in de

spaarbank of elders een sommetje verkrijgt, welks renten later ons inkomen vermeerderen, waardoor wij van den stand der daglooners tot den hoogerden der kapitalisten overgaan, is zeker de hoogste en wenschelijkste schrede van vooruitgang. Velen echter zijn niet in staat het zoover te brengen, en toch kunnen ook zij nog heilrijke vruchten van ons beginsel plukken, indien zij slechts niet van den eenen dag op den ander leven en alles verteren. Er zijn, bijvoorbeeld, weinige klassen van arbeiders, die niet des zomers betere verdiensten hebben dan des winters, die niet 's zomers veel goedkooper leven dan 's winters. — Indien zij nu het beginsel volgen »zoo gewonnen zoo ver teerd,» dan moeten zij's winters gebrek lijden en tot armoede geraken. En helaas! bij hoevelen geschied dit. Eenige vermeerdering van loon, hetzij ten gevolge van meer of blijvend werk, hetzij ten gevolge van het goedkooper worden van noodzakelijke behoeften, voert tot grootere vertering. Men neemt het er wat beter van, men houdt eens kermis, men drinkt een slokje meer, kortom, het meerdere glipt door de vingers zonder dat men het bijna bespeurt.

Volgen zij daarentegen het beginsel van op elke vermeerdering van verdienste te letten, die niet dadelijk te verteren, zoo kunnen zij er in den winter voordeel van trekken. Wel mag dan de schamele penning, 's zomers met moeite gespaard en ter zijde gelegd, in het ongunstige jaargetijde spoorloos verdwijnen, en zullen velen daarbij zeggen wat baat het den arme, daar er zoo toch nooit aan vooruitgang voor hem te denken is? Wij antwoorden: het baat oneindig veel, daar het hem wellicht aan de armenkas onttrekt, daar het hem in de gelederen der vrije en onafhankelijke lieden houdt, daar het hem buiten schulden doet blijven, en derhalve de eenige voorwaarde

doet behouden voor eene mogelijke lotsverbetering!

Wenden wij het oog van den daglooner naar eenigszins gunstiger geplaatste kringen, zoo ontmoeten wij er al spoedig dezelfde beweringen van de onmogelijkheid om ons beginsel in praktijk te brengen. Wanneer men in de minder gegoede burgerklassen, ook in den talrijken stand der dienstbaren, die in ons vaderland verre over de 100,000 leden telt, over dit onderwerp hoort spreken, zoude men bijna tot het zonderlinge besluit moeten komen, dat elk juist zooveel verdienste had, als noodig was om zijne verteringen te dekken, alsof er aan het opleggen ook van geen enkelen stuiver te denken viel. Wij gelooven, dat velen het maar eens moesten willen, om spoedig andere uitkomsten te zien. Wij herinneren hier aan het eerst door ons gezegde. Hoe menigeen zoude in zijne verteringen toch nog wel eens iets kunnen besparen, dat, behoorlijk geplaatst, de bron zoude worden voor grooter onafhankelijkheid. Men vergete het toch nooit, dat elke bespaarde stuiver een gewonnen stuiver is: dat vele kleintjes ten laatste iets groots maken.

Wat onze dienstbaren betreft is het onverklaarbaar, dat zij hunne ware belangen hierin niet beter verstaan. Zij hebben over het algemeen een zeer onbezorgd lot, genieten veelal kost, inwoning en een loon, dat meer dan toereikend is voor eene eenvoudige hun stand voegende kleeding. Zij kunnen in den regel opleggen, maar besteden hun geld veelal aan ijdel opschik en minder betaamend genot, terwijl zij niet zelden — in stede van met eenige bespaarde penningen — met zekere zucht tot verkwisten, zich in vroegtijdige huwelijken begeven.

Moeilijk is voor hen, die willen opleggen, een regel aan te geven, hoe veel zij moeten opleggen. De Engelsche wijsgeer Bacon meende, dat de uitgaven slechts de helft

der inkomsten mochten uitmaken, en dat men, om rijk te worden, twee derde van zijn inkomen moest opleggen. Een reeds genoemd Fransch schrijver wil, dat voor kleine vermogens, voor de burgerklassen, het overschot tusschen een derde en een zesde van het inkomen uitmake. Wij voor ons gelooven, dat dit bedrag volstrekt niet is aan te geven, en door de bijzondere omstandigheden van elk huisgezin bepaald moet worden. Maar elk moet trachten zijn overschot zoo groot mogelijk te doen zijn, en altijd het denkbeeld van den bekenden Lord Chesterfield voor den geest hebben: dat van de twee uitersten, het beste altijd dat der te groote spaarzaamheid is, daar men dit licht veranderen kan, 't geen met het omgekeerde, de te groote vertering, moeilijker zoude wezen.

Een ander beginsel van goede huishoudkunde is orde. In alle onze handelingen is het naleven hiervan de verwezenlijking eener hoogere natuurwet, daar in de zichtbare schepping alles naar vaste regelen en op gezette tijden, derhalve naar stelsel en orde, plaats heeft; het navolgen van eene eigenschap, die aan het Hoogste Wezen wordt toegekend, wanneer het in de gewijde bladen heet, dat God een God van orde is! eene eigenschap, waarvan de Duitsche dichter Schiller te recht zingt:

Heilige Orde! Zegenrijke
Hemeltelg, die 't ongelijke
Vrij en vroolijk samensnoert!"

In de natuur zien wij dit beginsel in de grootste zoowel als in de kleinste verschijnselen, en wij leiden er uit af, dat het ook in de handelingen der menschen zich overal moet openbaren, dat het aan alle daden in ons leven ten richtsnoer moet strekken. Waarom dan ook

niet in onze huishouding, in onze uitgaven, in de wijze hoe en waar op zij plaats hebben?

Tot verwezenlijking van dit beginsel hebt gij nauwkeurige aantekening te houden van alles, wat gij ontvangt en uitgeeft, want hij die beide zijne ontvangsten en uitgaven nauwkeurig kent, zal zich nooit in armoede storten. Ziedaar de wijze raadgeving van Chesterfield, en wie voelt er de waarheid niet van. Is het niet een eerste vereischte eener ordelijke huishouding, dat men ten allen tijde kan nagaan, hoe, gelijk men zegt, het d é b e t e n c r e d i t staat? Moet die kennis ons niet tot omzichtigheid aansporen, en ons doen ophouden of omkeeren, waar wij zien dat wij op den verkeerden weg geraken? Die posten op ons boek hebben wel iets van m i j l p a l e n aan den weg, die aantoonen, waar men zich eigenlijk bevindt. Beter nog kan men ze vergelijken bij de tonnen en bakens in het vaarwater, die den zeeman de ondiepten en gevaarlijke plaatsen doen kennen, waarvoor hij zich te wachten heeft.

En hoe eenvoudig is het voor elk, die maar wat schrijven kan, om dagelijks op te teekenen wat hij ontvangt of uitgeeft?

Dergelijke opteekeningen voeren al licht tot zeer nuttige beschouwingen. Men vergelijkt ze, bijvoorbeeld, bij het einde der week of maand eens, en ziet, hoe zij tegenover elkander staan. Men vergelijkt ze eens met vroegere tijdperken of jaren en ziet, of er gelijkheid of verschil aanwezig is, en men tracht zich daarvan rekenschap te geven. Men heeft daardoor ook een middel in handen, om een oog te houden op anderen: om te waken, dat men ons niet tweemaal aanspreke en doe betalen.

Het is intusschen bevreedend, dat men, bij zoovele blijkbare voordeelen, nog zoo weinig genegen is dit be-

ginsel van orde na te leven. Hoe velen onder onze burgerklassen verzuimen het wellichtgeheel. De man denkt, dat het wel is, wanneer hij het geld verdient en geheel of gedeeltelijk aan zijne huisvrouw ter hand stelt, en deze meent, dat zij alles heeft gedaan, wat in redelijkheid van haar is te verwachten, wanneer zij het uitgeeft en daarvoor aan hare huisgenooten den kost verschaft. Bij geen van beiden bespeurt men dikwerf het geringste denkbeeld van de noodzakelijkheid, van het hooge nut, om zich later van die ontvangsten, van die uitgaven eenige rekenschap te kunnen geven. En toch, hoe nuttig zoude dit kunnen zijn alleen in het belang van huiselijke rust en vrede. Mag de goede huisvrouw het zuur verdiende geld besteden, zonder in staat te zijn haren man tot in de kleinste bijzonderheden daaromtrent in te lichten?

Maar, gelijk wij zeiden, van het houden van behoorlijke aantekeningen van uitgaven en ontvangsten schijnen velen zoo afkeerig, dat zij die zelfs verzuimen bij het drijven van eenigen kleinen tak van handel of nijverheid, hetgeen tot de zonderlingste en noodlottigste verwarringen aanleiding geeft. Hoe velen mag het wel soms niet gaan als dien burgerman, die, bij andere werkzaamheden nog eene extra verdienste willende voegen, hiertoe de oprichting eener kleine tapperij koos. In de stad sloeg hij nu bij den slijter een vat jenever in, welks inhoud door hem bij glaasjes aan zijne kalanten werd uitgereikt. Onze tapper maakte goede zaken, maar eerst toen hij zijn voorraad had uitgeput en een nieuw vat wilde inslaan, bespeurde hij zijne misrekening, namelijk, dat al de van zijne kalanten ontvangen centen geene zuivere winsten waren geweest, gelijk hij meende, maar voor het grootste deel de prijs der jenever, dien hij weder aan den slijter moest teruggeven.

Men denke intusschen niet, dat gemis aan behoorlijke aanteekeningen van ontvangst en uitgaaf alleen bij de lagere klassen zoude gevonden worden. Ook bij zeer rijke en aanzienlijke lieden bespeurt men het, en vindt men het bewijs daarvan in zoo menigen boedel, die bij scheiding of deeling geweldig tegenvalt en aan erfgenamen of executeurs een waren doolhof van verwarring en moeilijkheden oplevert, of een vruchtbare bron wordt van langdurige rechtsgedingen.

Met de noodzakelijkheid van aanteekening onzer ontvangsten en uitgaven te houden gaat eene andere gepaard, niet minder onmisbaar voor eene goede orde in onze huiselijke zaken. Zij is die van het maken eener begrooting, van een dusgenaamd budget, van onze jaarlijksche ontvangsten en uitgaven.

Het huisgezin is hierin gelijk aan den staat, aan de provincie of het gewest, aan de stad of gemeente onzer inwoning. Die allen maken eene jaarlijksche begrooting op, eene raming van hetgeen zij in het eerstvolgende jaar te ontvangen hebben, en wat daartegen aan verschillende onderwerpen valt uit te geven. Men richt dit zoodanig in, dat de uitgaaf en de ontvangst tegen elkander opgaan of sluiten. De verschillende posten van uitgaaf zijn zoovele maximums, dat wil zeggen, dat men voor elk in den loop des jaars niet meer mag uitgeven dan is uitgetrokken, wel minder. In het laatste geval ontstaat daardoor op het einde des jaars een voordeelig of batig slot, maar hoe, wanneer het eens omgekeerd uitkwam, en het bleek, dat deze of gene post te laag geraamd was en dat men haar onmogelijk uit de gestelde som kon bestrijden? Men heeft hierop iets goeds bedacht. Men brengt namelijk onder de posten van uitgaaf eene post, eene zekere som, voor onvoorziene uitgaven, ten einde daaruit in ge-

val van nood hulp te erlangen en de begrooting toch in haar geheel te handhaven.

Op deze wijze gaat het met de lands- en plaatselijke begrootingen, en zoo behoort het te gaan met die van elk huisgezin.

Een goed huisvader moet zich afvragen: welke zullen mijne verdiensten zijn, welke mijne uitgaven, op welke wijze zal ik die in overeenstemming brengen?

Het valt echter op te merken, dat, bij de groote overeenkomst, die wij in dezen tusschen den staat en het huisgezin bespeuren, er ook een groot verschil in de uitvoering bestaat, geheel in het voordeel van den eersten.

De Staat begroot eerst zijne uitgaven, keurt de sommen goed, die hij meent in het belang van het algemeen te moeten uitgeven, en bepaalt daarna de middelen, die hij hiertoe noodig heeft. Hij is bij dit laatste streng genomen aan geene regelen gebonden en eischt in hoogere of lagere belastingen het benoodigde van de ingezetenen. De Staat keert alzoo de bekende spreuk om, en zet de nering naar de tering. Voor het gezin blijft het de oude spreuk: het moet de tering naar de nering stellen. Het moet aanvangen met de vraag, wat zijn mijne inkomsten? Het kan die door geene opcenten of verhoogde lasten dekken. Het moet een tekort altijd goed maken door meer verdiensten of meer besparing.

Men make hieruit nu niet op, dat eene huiselijke begrooting in de meeste gevallen onmogelijk en nutteloos zoude zijn, maar veeleer, dat zij nog noodzakelijker is; dat bij haar gemis, een jaarlijksch tekort of *déficit* nog waarschijnlijker zal worden.

Elk, die nog tot de arbeidende klassen behoort (en wij schrijven voor hen dit betoog, geenszins voor bedeeden

en armen), kan eenigermate bepalen, wat zijne verdiensten zijn. Wel zijn zij afwisselend en onzeker, maar wanneer men ze over eenige jaren dooreen rekende, zoude men een gemiddeld getal krijgen, 't welk toch eene vrij nauwkeurige voorstelling daarvan zou geven. Tegenover die verdienste — vermeerderd, waar dit het geval is, met werkelijk meer vaste inkomsten, bij voorbeeld renten van eenig fonds in de Spaarbank uitgezet, of aan anderen voorgeschoten, of in schuldbrieven op den Staat geplaatst — stelle men eerst de volstrekt noodzakelijke uitgaven, en, blijft er iets over, die welke het meest blijvend nut of genoegens verschaffen kunnen, de dusgenaamde uitgaven van weelde of genot.

Jammer, dat de noodzakelijke uitgaven reeds vele aanzienlijke posten vormen. Men moet wonen, leven, zich verwarmen, gekleed gaan, belasting betalen.

Het laatste punt vooral is voor velen een struikelblok. Alles te moeten uitzuinigen, zich elk genot te moeten ontzeggen, en dan nog aan de schatkist opbrengen, dit schijnt waarlijk te erg! — Men bedenke echter, dat dit inderdaad veel schijn is. Als burger van den Staat is het toch wel billijk, dat elk iets bijdrage tot onderhoud van zoovele instellingen, waarvan allen genot hebben. Of heeft de werkman en daglooner minder genot van eene goed ingerichte rechtsmacht en politie, van goede straten en wegen, van behoorlijke verlichting, van vele openbare nuttige inrichtingen, als gasthuizen, kinder-bewaarscholen, en dergelijken, dan de meer goeuden?

En daarenboven is het zeker, dat bij den tegenwoordigen staat onzer belastingen — hoe vatbaar die ook nog voor verbetering mag zijn — velen zich toch bijna geheel aan de belasting kunnen onttrekken. Onze aardappelen, onze visch, ons schapen- en varkensvleesch, ons brood,

onze brandstoffen zijn geheel vrij van de vroeger daarop zoo drukkende accijnzen. Het gezin derhalve, dat zich vergenoegt met de genoemde zeker gezonde voedingsmiddelen, dat hierbij de oud-vaderlandsche gerechten van boonen en erwten voegt, heeft geenerlei belasting op voorwerpen van dagelijksch verbruik te betalen. Het zal waarschijnlijk alleen getroffen worden door de belasting op zeep, zout, azijn en bier.

Over het algemeen kan men bij dit onderwerp niet genoeg herinnerd worden aan Franklins vermaning, dat »vele menschen klagen over den druk der belastingen, maar niemand over den druk der uitgaven, die onze hoogmoed, zorgeloosheid of modezucht ons doet torschen.» Hoe menigeen onder ons klaagt over den druk van allerlei lasten, en betaalt zonder morren eene zeer hooge belasting op het gebruik der verderfelijke jenever?

Huishuur behoort tot de noodzakelijke posten onzer begrooting, want ook de armste moet een onderkomen hebben, en het staat niet aan ons, om naar believen goedkoop te wonen. De huishuur wordt namelijk geregeld door de kosten van het bouwen, in verband met de verhouding tusschen het aantal woningen en het getal dergenen, die huizen zoeken. Er volgt hier echter uit, dat elk, die door zijne omstandigheden niet genoodzaakt is zich in eene bepaalde plaats te vestigen, hierin wel bezuinigen kan, door zich aan weinig bezochte oorden te begeven. Velen doen dit echter niet — omdat zij liever duur, slecht en ongezond wonen in eene groote stad, die meer afleiding aan hunne nieuwsgierigheid, praatzucht en ijdelheid schenkt, dan goedkoop, goed en gezond aan eene plaats, waar zij dergelijke afleiding zouden moeten missen. Geldt het hier weder niet eene belasting, die ons onze eigene valsche behoefte doet dragen?

Wij noemden nog eene noodzakelijke post van uitgaven, welke vooral rekbaar kan beschouwd worden. Het is die der kleeding. Hoe dikwerf wordt zij door onze ijdelheid en door vrouwelijke behaag- of modezucht, eene verderfelijke. Hoe kan zij daarentegen door ordelijkheid en netheid der vrouw binnen kleine grenzen beperkt worden, wanneer hare nijvere hand het gescheurde herstelt, het half versletene en verouderde eene nieuwe gedaante geeft! Maar niet te veel van deze post der begroting, die ons spoedig te ver op het practische gebied der huisvrouw zou voeren, ofschoon nog iets meer over de gewichtige rol, die zij blijkbaar in de huishouding te vervullen heeft, zal deze volgens huishoudkundige wetten worden ingericht en bestuurd.

Een oud-vaderlandsch spreekwoord geeft het groot gewicht van de taak der huisvrouw zeer eigenaardig aan met de woorden: »wat de man inbrengt met het schepel, geeft de vrouw uit met den lepel.»

Het aandeel van den man in de vermeerdering van de welvaart is meer een actief, een werkend aandeel, dat der vrouw meer een passief of lijdelijk. In de taal der Staathuishoudkunde wil dit zeggen, dat de taak des mans meer is het scheppen van nieuwen rijkdom, die der vrouw het bewaren en vermeerderen van het verkregene. Een oud Grieksch wijsgeer (Xenophon) drukte dit zeer juist uit, door de verklaring: »Ik geloof, dat eene goede huishoudster evenveel als de man tot den huiselijke welstand bijdraagt. Het is doorgaans door den arbeid des mans, dat de verdiensten inkomen; maar zij worden meestal door de zorgen der vrouw verteerd. Wanneer er tusschen die beide omstandigheden overeenstemming bestaat, bloeit het huisgezin; ontbreekt zij, zoo gaat het te gronde.»

Ook bij hare taak wordt de waarheid van het spreek-

woord dagelijks bevestigd, dat het oog des meesters het paard vet maakt, of gelijk het onze vader Cats aardig op de vrouw toepaste :

Het oog van den heer, dat maakt de paarden vet,
Het oog van de vrouw, dat houdt de kamers net!

Haar oog ga over elken huishoudelijken aankoop ; wake voor reinheid en zindelijkheid van alles, dikwerf de beste middelen om dezelfde zaken voortdurend en lang te kunnen gebruiken ; het lette door gestadig waakzaam toezicht op de handelingen der ondergeschikten en huisgenooten. Ziedaar de stille en bescheidene, maar tevens edele en grootsche roeping der vrouw. In de eerste plaats te leven voor haar gezin en deszelfs huiselijke belangen, in de tweede plaats ook voor eene grootere omgeving daarbuiten. Jammer naar onze gedachten, dat velen dit omgekeerd beginnen te beschouwen, wanneer zij de taak der vrouw te veel in het publieke leven stellen willen en haar daar in alles met en nevens den man zouden willen doen optreden.

Keeren wij tot onze huiselijke begrooting terug. Wij maakten gewag van de noodzakelijke uitgaven en zagen, dat zij in vele gevallen voor geene vermindering vatbaar zijn. Alle krachten moeten derhalve worden aangewend om de keerzijde der ontvangsten daarmede in overeenstemming te brengen. Gelukt dit, zoo is ontzaglijk veel gewonnen. Het gezin is voor schulden maken en armoede bewaard.

Mag de begrooting zich iets verder uitstrekken, gelijk zulks toch bij velen het geval zal kunnen zijn, zoo zij men bedacht op de toekomst. Men trachte zich te vrijwaren

tegen mogelijke rampen van dure tijden, werkeloosheid, ziekten en sterfgevallen.

Er bestaan thans heerlijke maatschappelijke inrichtingen, waaraan men voor eene kleine jaarlijksche bijdrage deelneemt, om daarvan bij dergelijke ongevallen ruime vruchten te plukken Wij herinneren aan de Spaarbanken en Spaarkassen, aan de Ziekenbussen, Begravenisfondsen en Levens- en andere verzekeringen.

Men zondere iets af van het tegenwoordige, men stelle eene kleine post voor de onzekere toekomst — zij zal rijke vruchten dragen.

De jaarlijksche begrooting zij alzoo de grondslag van elke huiselijke inrichting, het punt van waar men uitgaat. Zij houde practische waarde door gestadig toezicht, door ordelijk beheer der ontvangsten en uitgaven, waarbij het hoofdstreven zijn en blijven moet, dat de eersten de laatsten altijd met iets, hoe weinig dan ook, overtreffen. Hiertoe moeten de arbeid en inspanningen van het hoofd des gezins, de zuinigheid en het overleg der huisvrouw gelijkelijk werkzaam zijn, en waar deze zich vereenigen, twijfelen wij voor ons niet, dat de toekomst eene goede zal zijn!

Kennis en practische beoefening van de regelen eener gezonde huishoudkunde schijnen tot dusverre aan vele huisgezinnen evenzeer te ontbreken, als die eener goede Staathuishoudkunde aan de meeste regeringen. Mocht het met beiden onder ons anders gesteld zijn, of althans de pogingen, die steeds meer en in grooter kring tot verbetering daarvan aangewend worden, niet zonder goede vruchten blijven!

VOORUITKOMEN.

Voor elk, die met eenige opmerkzaamheid rond zich ziet, en de maatschappij met haar leven en werken, zooals die zich thans voordoet, vergelijkt met die van vóór een aantal jaren, zal het duidelijk zijn, dat zij verandert en vooruitstreeft. Er leven in ons vaderland thans veel meer menschen dan vóór vijftiwintig jaren; daaronder is een betrekkelijk veel grooter aantal, dat een redelijk goed en beter leven kan genieten; met andere woorden, de algemeene welstand is grooter geworden. Onze scheepvaart, handel, nijverheid en landbouw zijn dan ook belangrijk toegenomen; wij hebben in 't algemeen meer levensgenot en vele lasten drukken minder zwaar dan vroeger: dat alles leert ons eigen waarneming, leeren ons duizenden daadzaken en cijfers zóo duidelijk, dat zelfs de zwaarmoe-digste, de meest gehechte aan den goeden ouden tijd, toch niet altijd en geheel kan loochenen, dat ons land en volk in 't algemeen vooruitgaat en rijkdom en welstand daarbij toenemen. Jammer slechts, zullen echter velen daarbij zeggen, dat zoo menigeen onzer bekenden, dat wij zelven in dien toenemenden welstand niet deelen. Wij zouden ze

kunnen aanwijzen, die, vroeger gezeten burgers, hun voorspoed meer en meer zagen verdwijnen door de groote mededinging van anderen, die steeds meer de grens der armoede naderen, die achteruitgaan, in plaats van in den algemeenen vooruitgang zelve ook vooruit te komen.

Tot dit laatste behoort zeker veel onder een stelsel van volkomen vrijheid van arbeid en nijverheid, zooals wij in ons vaderland meer en meer zien veldwinnen. Dit toch brengt mede, dat alle kunstmatige verhinderingen worden weggenomen, dat alle voorrechten van stand of betrekking verdwijnen, dat alle individuen op dezelfde lijn in het renperk staan, op hetzelfde oogenblik den wedloop aanvangen, en dat derhalve zij overwinnaars zijn zullen, die de meeste krachten van lichaam en geest weten te ontwikkelen. Natuurlijk is het, dat enkelen hierin de eersten zullen wezen, dat meerderen slechts eene tweede en derde plaats daarbij innemen; maar onnatuurlijk dat velen geheel zouden achterblijven. Allen die aan dien kampstrijd deelnemen, moeten zich naar lichaam en geest daartoe voorbereiden, en voortdurend in staat gevoelen. Gijlieden die met zoogenaamden handenarbeid het dagelijksch brood te verdienen hebt, zorgt daarom steeds voor uwe gezondheid en geschiktheid tot arbeiden. Kuisheid en matigheid zijn daartoe de beste voorschriften, wier toepassing allen mogelijk is. Vindt zij echter bij allen plaats? Wij mogen het met recht betwijfelen en moeten althans op éene soort van onmatigheid wijzen, wier noodlottige gevolgen zoovele huisgezinnen in het ongeluk storten, zoovele eens bekwame werklieden, die zonder haar zeker vooruit zouden gekomen zijn, tot den bedelstaf en tot schande en last der maatschappij brengen: op de onmatigheid in het gebruik van sterke drank. De

statistiek heeft hier schaduwzijden aan te wijzen, want zeker blijft men beneden de waarheid, wanneer men aanneemt dat jaarlijks door ons volk 12 millioen guldens aan dit genot wordt ten offer gebracht. Eene opoffering, die grooter en onherstelbaarder is, naarmate zij meer, ja, bijna uitsluitend door de geringere klassen gedaan wordt, en haar in stede van verhoogde lichaamskrachten en grooter helderheid van geest, in plaats van meerdere geschiktheid tot den arbeid, op den duur juist het tegendeel aanbrengt: uitputting en verstomping; volkomen onbekwaamheid tot deugdelijk werk. Hoe zal men dan op deze wijze in den wedstrijd vooruitkomen?

Bij matigheid en arbeidzaamheid schijnt het immers menigeen toch niet te zullen gelukken, daar hij voor zijne waren geen afzet vindt, daar de mededinging van anderen de markt reeds meer dan genoegzaam gevuld heeft. De groote fabrikant en de geringste arbeider zijn aan ditzelfde verschijnsel onderworpen. Hierbij heeft men zich af te vragen: kan ik mijne waren even deugdelijk en toch even goedkoop aanbieden als alle mijne mededingers; hebben zij mij niet meer tijd of inspanning gekost dan anderen, die ik echter in den prijs terug moet vinden, om van mijn beroep te kunnen blijven leven? Moet ik dit erkennen, zoo hapert het aan mijne bekwaamheid en geschiktheid. Ik moet dezen vermeerderen, om in mijn beroep ten minste gelijk met anderen te staan, ja, naarmate de mededinging grooter is, moet ik alles aanwenden, om anderen in het een of in het ander te overtreffen. Eene meerdere sierlijkheid van vorm, een gemakkelijker inrichting, een deugdzamer bewerking of samenstelling doen ons product de voorkeur erlangen, en wij komen weder vooruit.

Op deze wijze, en door dezen prikkel der mededinging

aangespoord, hebben de schranderste denkbeelden toepassingen erlangd, de nuttigste uitvindingen op het gebied der nijverheid plaats gehad. Zoo kwam in eene kleine Fransche fabriekstad, waar de kleinhandel in zekere voortbrengselen geheel in handen van eenige rijke handelshuizen was, die zich altijd voor zes maanden voorzagen en gemiddeld met 20 percent winst verkochten, een schrander en kundig handelaar — maar wien gemis van kapitaal de mededinging met zijne oudere meer bevoorrechte confrères bijna onmogelijk maakte — op de gedachte, dat, indien hij dezelfde artikelen slechts met 10 pct. winst verkocht, hij zijne waren spoediger zou afzetten, of met andere woorden zijn kapitaal twee- of driemaal sneller omzetten, waardoor hij dezelfde of nog grooter winsten dan zijn vroegere meesters kon behalen. Hij bracht zijn denkbeeld in practijk, en de man, die lang geheel had achtergestaan, kwam spoedig al zijne mededingers vooruit.

Een ander voorbeeld levert ons Bakewell, een bekend Engelsch landbouwer. Vóór hem meenden alle veefokkers in Engeland dat de schapen — wier vleesch wij weten, dat door onze Britsche naburen zoo algemeen gebruikt wordt — eerst op 4- of 5jarigen leeftijd geschikt waren, om geslacht te worden. Bakewell kwam nu op het denkbeeld, dat, wanneer men de schapen tot hunne volkomene ontwikkeling kon brengen vóór dat tijdperk, b. v. in twee jaar, men de opbrengst zijner kudden, zijne inkomsten alzoo, zoude verdubbelen. Maar dit was een ongerijmd, een onzinnig denkbeeld, zeggen wellicht sommigen. Velen van Bakewells bekenden en tijdgenooten dachten er evenzoo over. Hij liet anderen echter denken en praten, en nam in stilte op zijne hoeve allerlei proeven met veranderde voeding, opkweeking, enz. Hij eindigde

met de schepper te worden van het dusgenaamde nieuwe Leicester ras, schapen, die niet grooter zijn dan de gewone, maar die dikker en veel meer ontwikkeld zijn in hunne vleeschachtige deelen, terwijl hun gebeente fijner is, en waarvan hij er drie aan de markt kon brengen in denzelfden tijd, waarin hij er vroeger slechts een kon leveren. Men betwijfelt wel niet, of Bakewell op deze wijze is vooruitgekomen!

Wij herinneren ons hierbij ook de eerste dusgenaamde Wereld-tentoonstelling te Londen en de keurige voorwerpen van kunst en smaak daar door den heer Ackermann ingezonden. Daaronder trokken toen vooral de opmerksaamheid kleine schilderijen, waar achter het glas geen kunstgewrochten van teekening of penseel praalden, maar de keurigst geschakeerde, fijnst en smaakvol samengestelde bloemkransjes, die het oog aanschouwen kon! Het waren zeegewassen, vezels en bladen van boomen en planten, eens gegroeid aan de stranden der eilanden die de West-Indische zeeën versieren, maar die door tropische stormen afgerukt, door de stroomen des grooten oceaans medegevoerd aan Ierlands groene kusten aanspoelden. Welke waarde bezat dit aanspoelsel der zee, waartoe kon dit dienstig zijn?

Zoo mocht menigeen vragen, toen eene Engelsche vrouw op het denkbeeld kwam, die plantenvezels en bloemspruiten te drogen, naar aard en kleur te rangschikken, met smaak dooreen te strengelen, en ze, in lijst en glas gevat, met deze weinigte regelen hare landgenooten aan te bieden:

Niet aan planten, gepleegd in de weeldrige gaarde,
Waar stormen nooit loeien; slechts d' avondwind zweeft,
't Is aan vormen, de teerste daar 't oog ooit op staarde,
Dat de zee en d' orkaan al hun lieflijkheid geeft!

Wij zijn haar daarvoor dank verschuldigd, niet slechts omdat zij ons een nieuwen blik heeft doen slaan op de onuitputtelijke schoonheden der natuur, die dikwerf grooter zijn in hare nietigste, meest vergeten overblijfselen, dan in de beroemdste kunststukken van menschelijke vlijt en inspanning: maar ook omdat zij ons een treffend voorbeeld heeft gegeven, dat er niets in de stoffelijke wereld behoeft verloren te gaan, dat ook het geringste zijne waarde heeft en door toevoeging van menschelijken arbeid een voorwerp van genot, voor sommigen daardoor eene bron van bestaan en van voortgang worden kan.

Maar die voorbeelden zijn als 't ware toevallig, zijn grillen der fortuin, of kunnen slechts aan enkele buitengewoon begaafden te beurt vallen. Wachten wij ons voor dergelijke beschouwingen, die eigenlijk slechts strekken om eigen traagheid en lusteloosheid te bedekken en te vergoëlijken.

Voor dergelijke gelukkige denkbeelden, heldere inzichten, dusgenaamde toevallige ontdekkingen worden vindingrijkheid, juiste kennis van stoffen, die wij bewerken, opmerkzaamheid op de neiging van het publiek, een goed oog, een zuiveren smaak en zoovele andere zaken vereischt. En dit alles is zonder onderricht en geestontwikkeling niet te erlangen. Deze nu moet aanvangen bij het kind op de school; later op landbouw-, industrie-, of teekenscholen, en langs dergelijke wegen worden voortgezet en uitgebreid. Welk eene ongerijmdheid is dan niet het beweren van velen, dat de eenige en beste opleiding van den handwerksman de winkel en de practijk is? In welk eene noodlottige dwaling verkeeren onze arbeidende klassen, wanneer zij niet alle gelegenheden gretig aangrijpen, om hare kennis en inzichten te vermeerderen,

gedachtig aan de waarheid der spreuk kennis is macht! Hoe onverantwoordelijk handelen nog velen, door aan hunne kinderen het eerste onderwijs, het lezen, schrijven en rekenen, de noodzakelijke hulpmiddelen tot alle ontwikkeling, te onthouden. En toch — dit is eene andere schaduwzijde, die de statistiek ons in de laatste jaren deed opmerken: er zijn vele ouders, vooral ook ten plattelande, die hunne kinderen niet ter school zenden, of ze te vroeg van daar nemen, om zich wellicht van eene kleine geldelijke opoffering te ontslaan, of om van de werkzaamheden dier kleinen nog eenig voordeel te trekken. Op deze wijze neemt het schoolbezoek in ons vaderland niet toe, of wordt minder vruchtbaar, waardoor aan dit land de grootste ramp voorbereid wordt, die het ooit kan treffen: een aankomend geslacht, dat minder dan het tegenwoordige in staat zoude zijn alle hinderpalen te overwinnen en in den strijd der mededinging vooruit te komen.

Wel wordt tot verontschuldiging dier ouders vaak aangevoerd, dat zij de middelen niet hebben en waarschijnlijk nooit bezaten, om aan hunne kinderen eenige opleiding te geven, en dat zij hunne vroege verdiensten van wellicht weinige stuivers in de week volstrekt noodig hebben, om met hun gezin te blijven leven. Die daadzaak moge waarheid behelzen, eene verontschuldiging bevat zij geenszins. Zij brengt ons tot eene gewichtige beschouwing, in verband staande met de statistiek onzer bevolking. Wij zien deze toenemen, en dit is een gunstig verschijnsel, indien namelijk die vermeerdering niet sneller plaats grijpt dan de vermeerdering der bestaanmiddelen. Bedenkt men onder ons, vooral onder onze geringere klassen, genoegzaam al het gewicht van den echtelijken staat, al de zorgen, al de plichten daaruit voor de echtelingen, naar goddelijke en menschelike wetten

voorvloeiende? Ziet men daarin eene vereeniging, om met gezamenlijke krachten de lasten des levens te dragen niet slechts, maar ook te boven te komen; om elk naar zijne gaven alles te doen ten einde vooruit te komen; om de kinderen, die God ons schenkt, op te voeden tot nuttige en brave leden der maatschappij? — eene vereeniging, die, op deze wijze alleen, ook de reinste genoegens van eendracht, oudervreugde en huiselijk geluk kan opleveren? Of ziet men daarin slechts eene toevallige of gedwongen samenvoeging van man en vrouw, waartoe jeugdige lichtzinnigheid voert, of die door haar noodzakelijk gemaakt werd, maar waarbij aan geenerlei hoogere plichten gedacht wordt, en waarbij wellicht de grootste zorg der aanstaande echtgenooten deze is, hoe zij zich de voor hun huwelijk onmisbare stukken kosteloos zullen kunnen verschaffen; omdat zij in het gewichtig oogenblik, 't welk ook voor hun stoffelijken welstand zoo beslissend is, zich buiten staat bevinden die te betalen. Wordt daarbij niet dikwijls de zorg voor een nakroost ter zijde gezet, met het denkbeeld, de armenkas zal daarvoor wel zorgen; en dat van het gemis van alle bestaanmiddelen met de gedachte: de gegoeden zullen ons toch van honger niet laten omkomen? Wij zijn overtuigd, dat, naarmate het volk, en vooral de geringere klassen, de echtvereeniging meer uit een der aangegevene gezichtspunten beschouwt, dit van den grootsten invloed op de algemeene welvaart moet zijn. Volgens de eerste opvatting wordt het huwelijk eerst op rijperen leeftijd aangegaan, heeft men zich vooraf daartoe met arbeidzaamheid en spaarzaamheid voorbereid, beschouwt de jongeling het als de schoonste kroon die hem wacht, als de rijkste belooning van alle zijne jeugdige inspanningen en moeiten. Hoe zouden zulke huwelijken ongelukkig kunnen zijn of den staat burgers

schenken, die hem tot last en schande zouden strekken? — In het tegenovergestelde geval echter worden zij eene bron van jammer voor de maatschappij door het ontstaan van geslachten, die, van hunne wieg af door hunne ouders verstooten en verwaarloosd, tot last dier maatschappij komen en haar zorgen opleggen, die zij, met al hare pogingen van kleinkinder- en bewaarscholen, nooit zoodanig vervullen kan, dat zij daardoor het gemis aan ouderzorg en huiselijk leven zoude vergoeden. Naarmate de huwelijken alzoo meer gegrond zijn op de hooge zedelijke waardeering van den echtelijken staat en van de plichten daaruit voortspruitende, zullen zij kunnen strekken, om het huiselijk geluk te bevorderen en het gezin werkelijk in welstand te doen toenemen.

Dit laatste kan intusschen alleen plaats hebben, wanneer man en vrouw met gelijke zucht aan den opbouw van het huiselijk vermogen arbeiden. Hierbij bewegen wij ons op het veld der *privaat économie*, der huishoudkunde, waaraan wij reeds eenige beschouwingen toegewijd hebben. Goede denkbeelden van huishoudkunde, vooral ook bij vrouwen en meisjes, kunnen meer dan iets anders toebrengen, om het gezin te doen vooruitkomen. Zij behoorden als noodzakelijke waarheden, als de nuttigste en meest practische soort van kennis op de scholen en in de huiselijke opvoeding aan de jeugd ingeprint te worden. De vraag mag inderdaad geopperd worden, of wij Nederlanders, en vooral onze Nederlandsche vrouwen, ook in de burger- en geringere klassen hierin reeds zoo ervaren zijn, dat er van deze zijde niets meer te wenschen overblijft; of wel, dat gemis aan die huishoudelijke kennis eene groote aanleiding is, om menig gezin niet te doen vooruitkomen, maar ten slotte onherstelbaar in het ongeluk te storten?

Een krachtig middel voor elk, om vooruit te komen, is opoffering van het tegenwoordige aan de toekomst. Dit beginsel voert tot besparing, tot opleggen, tot het vormen van kapitaal. Het doet den arbeider in den drukken tijd, bij veel werk en hooge loonen, iets ter zijde leggen voor minder gunstige dagen. Het doet den handelaar en fabrikant, bij welgelukte ondernemingen en speculatiën, zijn kapitaal vermeerderen, zijn reservefonds grooter maken, ten einde onverwachte schokken of tegenspoeden beter het hoofd te kunnen bieden. Het doet ons kleine, tijdelijke opofferingen gewillig dragen, om wellicht groote schaden te ontgaan. Het is het beginsel waaraan alle spaarbanken, spaarkassen, zieken- en begrafenisbussen, verzekeringen van leven, have en goed hun bestaan te danken hebben, en het gebruik maken van dergelijke inrichtingen kan daarom niet genoeg aanbevolen worden. De vraag schijnt daarom niet overbodig, of de zucht van zorg voor de toekomst, van opoffering van het tegenwoordige aan het toekomstige, onder ons zich sterker openbaart dan vroeger, of wel elders? De statistiek kan hieromtrent inlichtingen geven. Zij vermeldt het aantal spaarbanken en andere dergelijke inrichtingen, het getal van hen die daaraan deelnemen, de hoegrootheid der ingelegde en terugbetaalde sommen, en meer dergelijke bijzonderheden. Bij vergelijking met vroegere jaren vinden wij in die getallen vooruitgang, en getuigen deze ook alzoo, dat de deugd van spaarzaamheid, aan onze vaderen zoo bij voorkeur toegekend, bij hun nageslacht niet is verdwenen. Wanneer wij echter in de kapitalen onzer spaarbanken slechts bij uitsluiting besparingen onzer minder gegoede klassen zien kunnen, en wij die met andere landen, vooral Engeland, vergelijken, zoo vermindert deze gunstige indruk aanmerkelijk en

moeten wij tot het besluit komen, dat de zucht tot opleggen toe moge nemen, maar dat zij zich toch niet zeer werkzaam toont. Zorg in de dagen van vóor-, voor de dagen van tegenspoed: vergader u in uwe jeugd een kapitaal voor uwen ouderdom: offer het heden op aan de toekomst: denk niet slechts aan uzelfen maar ook aan uwe nakomelingen: laat geen kortstondig genot u lange jaren naberouws en zorg kosten; dit zijn allen uitspraken, die te meer verdienen herinnerd te worden, naarmate onze tijd duizenden aanleidingen schijnt te bezitten, om ze minder zwaar te doen tillen of wel geheel te vergeten. Het is namelijk niet te ontkennen, dat wij in eene eeuw leven, waarin meer levensgenot en meer vermaak, de leuzen en drijfveeren zijn van veler streven. Het groote gemak en de geringe kostbaarheid waarmede wij ons kunnen verplaatsen, waarmede wij ons vele zaken kunnen aanschaffen — hoe gelukkig ook — geven aanleiding tot meerdere uithuizigheid, tot grooter uitgaven, dan wellicht — wij willen nog niet eens zeggen met vermogen of inkomsten — maar gewis met besparing, met offering van het heden aan de toekomst bestaanbaar zijn. Naarmate die geest van genot en vermaak, van uithuizigheid en feestvieren meer onder alle standen doordringt, meer de geheele maatschappij als het ware doortrekt, achten wij hem meer gevaarlijk. Wij achten het dan ook in 't algemeen niets wenschelijk dien geest nog kunstmatig aan te wakkeren door dusgenaamde volksfeesten, die, in de laatste tijden, dikwerf dagen lang voortgezet, ten slotte slechts tot verwildering, ledigloopen, afkeer van arbeid, dronkenschap en vertering boven vermogen en inkomsten moeten voeren. Veelvuldige feestvieringen, langgerekte kermisvermaken zijn voorzeker voor menig gezin aanleiding geworden, dat men niet veel

is vooruitgekomen. Mogen zij slechts geene oorzaak van veler achteruitgang zijn geweest!

Is door het gezegde de beantwoording der bedenking, hoe bij den onmiskenbaren algemeenen vooruitgang van ons vaderland nog zoovelen daarin niet schijnen te deelen, aan onze lezers duidelijker geworden? Wij vertrouwen dit, daar zij toch wel met ons erkennen zullen, dat de aangestipte gebreken veelvuldig onder ons gevonden worden. Woekeren wij allen dan met geest- en lichaamskrachten van onze jeugd af, dragen wij zorg die door geenerlei onmatig genot te verzwakken, maken wij gebruik van alle gelegenheden van onderwijs en beschaving, beschouwen wij den echt en de plichten jegens gade en kroost uit het eenige ware gezichtspunt, laat in onze huishoudingen ware huishoudelijkheid heerschen, laat ons matig zijn in onze genietingen, en offeren wij soms het oogenblik aan de toekomst op, en wij zijn bijna zeker dat het ons wèl zal gaan, dat ook wij zullen vooruitkomen, dat wij op onze inspanningen dien zegen zullen ondervinden, dien God reeds hier op aarde, als een natuurlijk gevolg van eerlijke en deugdzame pogingen, schenken wil.

LAAT U VERZEKEREN!

Er wordt in onzen tijd veel gesproken over eene meerdere gelijkheid onder de menschen. Velen hebben gemeend en meenen nog die te kunnen bereiken door den wetgever te belasten met de taak, om elks verdiensten naar een billijken maatstaf te bepalen, om aan allen gelijke lasten op te leggen, om aan allen zooveel mogelijk gelijkheid van levensgenietingen te verzekeren.

Het stelsel van vereeniging of associatie, op groote schaal toegepast, zoude hiertoe moeten strekken. Daaruit zoude de gulden toekomst der menschheid, de ware lotsverbetering, vooral voor de arbeidende klassen, zeker voortvloeien.

Hoeveel schoons er ook in die bespiegelingen gelegen is, hoeveel nuttigs er uit ontsproten mag zijn, of wel nog verwacht kan worden, zeker is het, dat zij in vele opzichten reeds tot bittere teleurstellingen hebben gevoerd, en dat gebeurtenissen als in 1848 in Frankrijk en andere landen, later bij het ontdekken der misbruiken in de Britsche arbeidersvereenigingen, aan het licht zijn gekomen, aan het associatie-stelsel veel van zijn krediet hebben ontnomen.

Het kon ook niet anders bij de verwezenlijking van denkbeelden, die door het rijpere nadenken veroordeeld werden, als onbestaanbaar met het wezen der zaken, als in strijd met de wetten der voortbrenging van onze stoffelijke rijkdommen, als niet berustende op die eerste waarheid, dat, waar voor den mensch eenige duurzame verbetering van toestand zal verkregen worden, hij zelf daartoe, onder Gods zegen, den eersten aandrang moet geven en daarbij met eerlijkheid en volkomen vrijheid moet te werk gaan.

Het beginsel van vereeniging of associatie mag niet door dwang worden daargesteld, door den wetgever of door belanghebbende drijvers en hoofdlieden voorgeschreven; het moet uitgaan uit een gevoel van onderlinge behoefte, van onderlinge toenadering der individuen. Alleen in het laatste geval zal het heilrijk werken, verwachten wij daarvan groote vruchten voor de toekomst, erkennen wij dankbaar, dat het reeds krachtig en weldadig, ook in ons midden, zich openbaart.

Wij wenschen hierop onze lezers opmerkzaam te maken, en wel vooral op die strekking van den associatiegeest, die zich waarborging tegen de gevolgen van rampen en gevaren ten doel stelt. De redelijke mensch let op de veelvuldige gevaren, die hem en de zijnen, in gezondheid, leven en bezittingen, treffen kunnen: op het hoogst wisselvallige en onzekere der toekomst, die hij tegentreedt. De maatschappij, waarin hij leeft, de regeering, die hem beschermt, kunnen hem echter tegen vele rampen en onheilen behoeden, maar daar blijven zoovele over, waartegen zij geene waarborgen kunnen schenken. Hij en de zijnen moeten hier alzoo hunne zorgvuldigheid verdubbelen, hunne waakzaamheid nimmer doen sluimeren. Maar ook dan blijven zij bestaan. De handelaar moet dagelijks

zijn vermogen toevertrouwen aan het wuftste der elementen; hij siddert bij elke windvlaag, die het schip kan doen vergaan, met zijne schatten bevrucht; de fabrikant ziet ongehoorde kapitalen in zijne reusachtige fabriekgebouwen vereenigd, maar denkt met huivering aan den vuurgloed, die in het hart zijner bezittingen blaakt, en waarvan één vonk toereikend is, om hem en de zijnen tot den bedelstaf te brengen; de landman aanschouwt met dankbaren blik zijn welstand en schoone toekomst in de golvende graanvelden, die zijne akkers foeien; maar voelt zich de borst beklemd bij het aanschouwen van gindsche donkere wolk, zwanger van den hagel en plasregen, die weldra zijn oogst zal vernietigen. De nijvere huisvader, die met dagelijkschen arbeid voor zich en de zijnen ruimschoots het brood verdient, moet trachten de mogelijkheid van zijn plotseling overlijden zich uit het hoofd te zetten, want, wat treurig lot zal dan niet den zijnen beschoren zijn!

Ziedaar eenige rampen genoemd, waartegen de op zich zelf staande mensch geene afdoende middelen kan aanwenden; waartegen eigen krachten en hulpmiddelen te kort schieten; waarbij behoefte bestaat aan onderlingen hulp en tegemoetkoming, aan samenwerking en vereeniging van krachten.

Deze behoefte nu heeft langzamerhand de waarborgen verzekering-genootschappen doen opkomen en meer en meer in bloei en uitgestrektheid doen toemen. Het is het beginsel der associatie of vereeniging, waardoor duizenden en honderdduizenden eene voor elk hunner nauwelijks voelbare kleinigheid opofferen, om het verlies, dat een of meer treft, dat ook hen elk oogenblik treffen kan, te zien vergoeden. Onze associatie- of verzekeringmaatschappijen, hoe zij ook, volgens hare

statuten, zijn ingericht, en tegen welke gevaren zij ook verzekeren mogen, berusten allen op dit denkbeeld. Elk, die zich laat verzekeren door een ander, door de directie eener maatschappij, gaat eene burgerlijke overeenkomst aan, bij welke de verzekeraar zich verbindt, hem, tegen genot eener premie, schadeloos te stellen wegens een verlies, schade, of gemis van verwacht voordeel, welke hem door een onzeker voorval zoude kunnen treffen. ¹⁾ Ook volgens onze wetgeving zoude men zich tegen alle mogelijke gevaren kunnen laten verzekeren, want zij zegt uitdrukkelijk, dat de verzekering tot voorwerp hebben kan alle belang, hetwelk op geld waardeerbaar, aan gevaar onderhevig en bij de wet niet is uitgezonderd. ²⁾ En welke aangelegenheden van Adams kroost, wij vragen het met gerustheid, zijn niet aan de onzekere kansen der fortuin onderworpen, of kunnen niet met den gouden of zilveren maatstaf van onzen tijd gemeten worden? Uitbreiding van den associatie-geest tegen alle mogelijke onheilen moet derhalve uit toenemende beschaving, uit toenemend verkeer der menschen, uit toenemende behoefte aan samenwerking noodwendig volgen. Wij zien dit bij voorbeeld reeds in het naburig Groot-Brittannië, waar het getal der verzekeringmaatschappijen op onverklaarbare wijze is toegenomen, en waar, in verhouding met die toename, ook bij dit onderwerp zich eene merkwaardige verdeling van den arbeid vertoont. Wij zien er maatschappijen alléén voor zee-verzekering, andere alléén tegen de gevaren van brand, andere alléén tegen de gevaren van spoorwegen, sommige alléén ter verzekering van roerende, andere alléén van onroerende goederen, enz.

---

¹⁾ Art. 246. Wetboek van Koophandel.

²⁾ Art. 268. Wetboek van Koophandel.

In ons vaderland, bij geringer uitgestrektheid, bij minder levendig verkeer, heeft dit onderwerp nog niet die uitbreiding gekregen, maar toch reeds eene veel grootere, dan waarop men voor eenige jaren rekende. Nog slechts vijfentwintig jaar geleden meende de wetgever, dat voorschriften nopens verzekering bijna alleen noodig waren voor den koophandel en het zeegevaar. Thans bezitten wij uitdrukkelijke bepalingen, niet slechts in het belang van den handel, op de gevaren der zee en der slavernij, op die van het vervoer te lande en op rivieren en binnenwateren, maar ook op de gevaren van brand; op die, waaraan de voortbrengselen van den landbouw te velde zijn blootgesteld, en op die, waaraan het leven van een of meer personen onderhevig is; terwijl, gelijk wij reeds opmerkten, de mogelijkheid voor alle andere verzekeringen open staat.

Nog schooner is het echter, dat de beginselen van den wetgever veelvuldig in het leven zijn geroepen; dat wij assurantie-maatschappijen, vereenigingen van verzekering en onderlinge waarborg bezitten voor alle de daar zoo even genoemde hoofdonderwerpen. De handelaar en scheepsreeder, elk die belang bij schip en lading heeft, vindt ruimschoots gelegenheid zich door verzekering tegen alle gevaar te dekken. De eigenaar van gebouwen of getimmerten, van fabriekgoederen of inboedel vindt maatschappijen, waar hij, tegen voldoening eener vaste jaarlijksche premie, zich die veiligheid koopt, of van onderlingen waarborg, waar de jaarlijksche schade over alle deelhebbers wordt omgeslagen om hetzelfde voorrecht te erlangen. De landbouwer kan zich, door de maatschappij te Tiel gevestigd, voor één of meerdere jaren tegen de gevolgen van onweer en hagelslag, voor de schade eener geheele of gedeeltelijke vernieling van de vruchten zijns

arbeids vrijwaren. Eindelijk, wij hebben ook in ons mid- den vereenigingen tot verzekering van het leven, waar iemands leven ten behoeve van een daarbij belangheb- bende, gedurende een vast bepaalden tijd kan verzekerd worden. Bedenkt men daarenboven, dat alle dergelijke maatschappijen hare correspondenten op verschillende plaatsen des lands gevestigd hebben, steeds gereed aan elk, die dit verlangt, de noodige inlichtingen te geven: dat in de groote steden makelaars in assurantie bestaan, eene klasse van tusschenpersonen, die de verzekeringen voor elk sluiten en al het daartoe noodige verrichten, zoo is het duidelijk, dat het ons niet aan hulpmiddelen hapert, om ons zonder moeite en met zeer geringe opoffering voor vele groote rampen te dekken, en wij zouden daar- om elk, die slechts iets te verliezen heeft, zoo gaarne aanraden: »laat u verzekeren!»

Die raad is ook geenszins ongepast of overbodig te ach- ten. Hoe dikwerf toch verneemt men niet in dagbladen en elders, dat door onvoorzichtigheid of kwaadwilligheid, door dikwerf geheel onbekende oorzaken of rampen, door vuur des hemels, huizen, fabriekgebouwen of getimmerten eene prooi der vlammen worden, en de alom bekende liefda- digheid van het Nederlansche volk bij dringende adver- tentiën wordt ingeroepen, om hulp en leeniging te ver- schaffen, waar men die, door eene kleine jaarlijksche opoffering, door een weinig voorzorg voor de toekomst zich zelve had kunnen verzekeren. Lezers van deze bla- den, gij niet alzoo! Laat u spoedig verzekeren voor uwe woning, of uwen inboedel, zoo gij het nog niet ge- daan hebt; en zoo ja, geeft nauwkeurig acht, dat gij van uwe zijde alle verplichtingen uwer overeenkomsten getrouw naleeft, om de voordeelen daarvan niet te verbeuren. Doet eerlijke en getrouwe opgave van ligging, belending

en gebruik uwer vaste goederen, van dat der aangrenzende gebouwen, van de waarde uwer goederen, van de veranderingen die daarin mochten komen; ook van de ligging en belending der gebouwen en plaatsen, waarin zich uwe verzekerde roeren de goederen, uw in boedel en huisraad, in geval gij een huurhuis bewoont, bevindt; betaalt nauwgezet uwe premie en bewaart zorgvuldig uwe dusgenaamde polis, het schriftelijk bewijs uwer verzekering en der voorwaarden, waarop die is aangegaan; en vergeet vooral niet tijdig uwe verzekering te vernieuwen, daar zij doorgaans slechts voor éen jaar plaats heeft. Ziet niet op tegen de geringe moeite, tegen de geldelijke opoffering, die gij u jaarlijks moet getroosten en die, verschillend naar het meerder of minder gevaar, toch altijd zeer gering kan heeten. Of zoudt gij hen gelooven, die zeggen: wij hebben nooit brand gehad, wij zijn uiterst voorzichtig en zien gestadig toe op kinderen en dienstboden, en kunnen alzoo die kleine premiën wel besparen, die mettertijd nog een heel sommetje uitmaken! Wij hebben zuinigheid en spaarzaamheid reeds genoeg aanbevolen, maar die zóo redeneeren zijn niet zuinig, maar door gierigheid zorgeloos. Getroost u eene kleine opoffering om een groot voordeel te erlangen. En welk grooter voordeel kunt gij hebben — indien gij ook altijd voor alle brandschade en gevolgen van diengespaard werd — dan de bewustheid, dat gij, bij eigen zorg, uw hoofd steeds gerust kunt nederleggen?

Eigenaars van gebouwen, van fabrieken en schepen zien wij, voorgelicht door de raadgevingen der wetenschap, meer en meer gebruik maken van die heerlijke uitvinding, door welke de bliksemschicht uit de wolken schadeloos langs hunne getimmerten nederglijdt, waar hij vroeger vernieling en verderf zoude gebracht hebben.

De natuurkunde heeft ons in de bliksemafleiders een veiligheidsmiddel, een waarborg tegen de onheilen geschonken, die onze bezittingen door het vuur des hemels kunnen treffen: de verzekering verschafft ons diezelfde voordeelen ¹⁾ tegen alle verliezen en schade, die aan verzekerde voorwerpen overkomen door brand, veroorzaakt door onweder of eenig ander toeval, eigen vuur, onachtzaamheid, schuld of moedwil van eigene bedienden, buren, vijanden, en alle anderen hoe ook genaamd, op welke wijze de brand ook zoude mogen ontstaan, bedacht of onbedacht, gewoon of ongewoon, geene uitgezonderd. ²⁾

Wie den afleider niet versmaadt, versmaadt ook gewis de verzekering niet, en hij verheugt zich in de omstandigheid, dat natuurkundige en rechtswetenschappen ook hier hetzelfde beöogen, namelijk, het opwekken van den mensch tot eigen werkzaamheid en zorg. Maar, vragen wellicht sommigen, wat nuttig is voor den grooten eigenaar, voor hem, die zeer veel heeft te verliezen, is welligt minder noodzakelijk voor hem, die maar weinig bezit, die slechts een schamel inboedeltje het zijne noemt. Wij waarschuwen tegen dergelijke zienswijze. De geringe en arme, die slechts weinig bezit, heeft er dikwerf even groot en grooter belang bij om zekerheid voor dat weinige te hebben; om, bij de plotselinge vernietiging daarvan, schadeloosstelling te erlangen. Hij late zich daarom evenzeer verzekeren als de meergegoeden. Heeft hij minder te verliezen, zijne jaarlijksche opoffering zal

---

¹⁾ Slechts tegen een der mogelijke gevolgen van inslaan des bliksems kan zij dit niet: het verlies van menschenlevens. Al ware het alleen daarom, zou een afleider, ook op een tegen brandgevaar verzekerd gebouw, niet overbodig zijn.

²⁾ Art. 290 Wetboek van Koophandel.

ook geringer behoeven te zijn. Wij willen niet bij het hooge nut van alle verzekeringen stilstaan, zooals wij dit een oogenblik bij dat van brand, als wellicht het meest algemeene, deden; maar wij mogen ook hier herinneren, hoe dikwerf reeds landlieden door een enkelen hagelslag in armoede werden gestort, die bij behoorlijke verzekering slechts eene geringe ramp zouden te betreuren gehad hebben. — Onze boerenstand, zoo gehecht aan het oude, of liever, nog steeds zoo afkeerig van nieuwigheden, kunnen wij deze nieuwigheid toch niet genoeg aanraden: »laat u we veldgewassen verzekeren!»

Wij wenschen echter vooral een woord te spreken over de levensverzekering, naar onze overtuiging een der gewichtigste onderwerpen, waartoe zich het beginsel van associatie in onze maatschappij heeft uitgestrekt. In die maatschappij toch leert de dagelijksche ondervinding ons meer en meer, dat door aankomende geslachten, ook bij de grootste inspanning en wezenlijke bekwaamheden, niet dan met de grootste moeite terstond door eigene verdiensten in eigene behoeften kan voorzien worden. Het wordt derhalve voor elk huisvader steeds een plicht om niet slechts voor het oogenblik, maar ook voor de toekomst het lot der zijnen althans eenigermate te verzekeren. De bezitters van eenig vermogen, die door erfenis of door eigene ruime verdiensten gedurende hun leven in staat waren, jaarlijks te sparen, en meer of minder aanzienlijke sommen op te leggen, de kapitalisten met één woord, kunnen dit gemakkelijk. Hunne opvolgers zien zich veelal in het bezit van eenig goed, 't welk hen voor dadelijk gebrek behoedt, en daarmede den tijd schenkt, om zelve door arbeidzaamheid voort te komen en zich eene betere en ruimere toekomst te scheppen. Dit is een onberekenbaar voordeel, dat echter aan velen niet te

beurt kan vallen. Hoevelen onzer medeburgers toch leven van een bepaald inkomen, dat, bij zuinigheid, toereikende is, om in de dagelijksche behoeften te voorzien, maar waarvan bij het uiteinde des jaars weinig of niets overblijft. Wij denken aan velen uit de klasse onzer ambtenaren, aan hen, die van vaste jaarwedden en pensioenen leven en wier getal waarlijk niet gering is. Komt hier de huisvader, die het ambt waarneemt, hij, die het pensioen geniet, te vallen, laat hij eene vrouw en kinderen na, zoo is dezer toekomst doorgaans zeer donker. Het middel toch van hun bestaan heeft opgehouden, een vermogen of kapitaal hebben zij zich niet kunnen verwerven, zij zijn dikwerf in een stand opgebracht, die hun zekere levensgenietingen, zekere ruimte en welvoeglijkheid in hunne verteringen onmisbaar hebben doen worden. Voorzeker, de toestand der zoodanigen is diep ongelukkig, is veel beklagenswaardiger dan die der dus genaamde armen.

Voor dezen nu zijn de levensverzekeringen de heilzaamste redmiddelen, en wij wenschen alle huisvaders, die, zonder eigen vermogen, van een vast inkomen of traktement leven, toe te roepen: zuinigt jaarlijks eene kleine som uit en laat uw leven verzekeren ten behoeve uwer achterblijvende betrekkingen. De levensverzekering toch is eene overeenkomst, waarbij de verzekeraar, of de maatschappij die zich daarmede belast, zich verbindt tot betaling eener hoofdsom, of van eene jaarlijksche uitkeering, na het overlijden van een bepaalden persoon, en zulks tegen genot eener naar de levenskans geëvenredigde jaarlijksche premie, of tegen eene op dezelfde wijze berekende storting in eens. Zoo althans wordt de zaak omschreven in het bericht van eene onzer beste en meest soliede maatschappijen, de Hollandsche sociëteit van levensverzeke-

ringen, in het jaar 1807 te Amsterdam opgericht.

Men kan derhalve na zijn eigen overlijden, of na het overlijden van een derden persoon, aan achterblijvende betrekkingen, of eene som in eens af, een kapitaal, of eene jaarlijksche uitkeering verzekeren en hen daardoor voor dadelijk gebrek behoeden. Om dit voordeel te erlangen moet men jaarlijks eene vaste bijdrage in de kas der maatschappij storten, die grooter of kleiner is, naarmate men verlangt, dat de uitkeering eens grooter of kleiner zijn zal. De belanghebbende kan derhalve berekenen en overleggen, wat hij jaarlijks kan missen, wat hij gaarne aan zijne betrekkingen zoude uitgekeerd zien, en handelt zooveel mogelijk in overeenstemming hiermede.

Een man bij voorbeeld van dertigjarigen leeftijd, die aan zijne echtgenoot, oud 25 jaren, bij zijn overlijden een weduwenpensioen van *f* 500 's jaars wenscht te verzekeren, kan dit doel bereiken door op eens eene som van *f* 2115,50 te betalen, of wel door eene jaarlijksche premie van *f* 161,50 gedurende zijn leven te voldoen.

Een vader, die op dertigjarigen leeftijd wenscht, een kind, oud vijf jaren, een pensioen van *f* 500 te bezorgen, dat, ingaande met zijn overlijden, tot den twintigjarigen leeftijd des kinds zal duren, voldoet daartoe eene jaarlijksche premie van *f* 60,15, of stort op eenmaal eene som van *f* 613,80.

Wij ontleenen deze beide voorbeelden, tot meerdere aanschouwelijkheid van het practische nut der zaak, aan het bericht der evengemelde sociëteit, waar men nog vele andere voorbeelden vindt vermeld, alsook de verschillende tabellen, volgens welke de berekeningen gemaakt zijn. Het is hier de plaats niet, om over de wijze dier berekeningen in beschouwingen te treden. Wij mogen echter opmerken, dat de deugdelijkheid, de soliditeit van

dergelijke maatschappijen geheel afhangt van de meerdere of mindere juistheid der berekeningen, die omtrent den gemiddelden levensduur van een groot aantal personen, op verschillende jaren, zijn bewerkstelligd. Aan te bevelen zijn derhalve die maatschappijen, die reeds, gelijk de Amsterdamsche en anderen, gedurende eene lange reeks van jaren werken, zonder ooit aan hare verplichtingen te zijn te kort gekomen. Ook verdient het aanbeveling, dat de premiën en stortingen niet te laag berekend zijn. Menigeen komt dit wellicht vreemd voor, en hij is geneigd in de bovenaangehaalde voorbeelden zeer bezwarende voorwaarden voor de levensverzekering te zien. Hij bedenke echter, dat hier vooral datgeen, wat het schoonste en aannemelijkste schijnt, zulks zeker niet altijd is. Menige maatschappij is te gronde gegaan, door het kwalijk berekenen der kansen, door het dien ten gevolge te geringe bedrag der premiën. Velen werden daardoor verleid te lichtvaardig hunne stortingen te doen; eenige jaren kan de inrichting dan zijne verplichtingen naleven, maar, wanneer het getal dergenen toeneemt, die van haar trekken zullen, ziet zij zich spoedig in de onmogelijkheid daaraan verder gevolg te geven. Laat gij derhalve uw leven verzekeren, doet het niet op een koopje, geeft liever een grootere premie, getroost u eene grootere opoffering, maar erlangt daarvoor ook de zekerheid, dat gij de vruchten uwer opoffering eenmaal werkelijk plukken zult.

Associatie-geest ter voorkoming van de nadeelen uit allerlei rampen en wederwaardigheden, hoe heilrijk zijn aanvankelijk reeds uwe werkingen geweest, hoeveel uitgebreider nut zult gij het menschedom nog niet kunnen aanbrengen! Zoude dit beginsel toch ook niet met vrucht zijn aan te wenden tot bestrijding der armoede, tot leni-

ging der gevaren van groote watervloeden en andere natuurrampen? Reeds schijnen deze en dergelijke denkbeelden hier en daar niet geheel vreemd meer, reeds tracht men naar hunne verwezenlijking, en mag zich de menschenvriend verheugen in schoone droomen eener toekomst, waarin het beginsel van gemeenschappelijke samenwerking een groot deel van het leed, 't welk het menschdom treft, tot een gemeenschappelijk leed zal maken, lichter te dragen, naarmate het op meerdere schouders rust.

Het schoonste echter, wat ons in de voordeelen van dezen associatie-geest tegenlacht, wat daaraan, naar onze gedachten, voorzeker eene groote en duurzame toekomst voorspelt, is, dat hij niet bouwt op vernietiging van eigen wil- en geestkracht der menschen, op wegcijfering van individualiteit en eigen pogen, maar juist op de ontwikkeling daarvan gebouwd wordt. De mensch, als zedelijk en redelijk wezen, moet voor zich zelve en de zijnen zorgen, hij moet zich wapenen tegen de rampen en wederwaardigheden, die zijne bezittingen, die zijn leven treffen kunnen. Hij neme daartoe ook het beginsel der verzekering te baat en verzekerere have en goed, gezondheid en leven!

---

stof reeds lang verwaaid is, spreken nog tot ons; wij genieten nog hunne heerlijke werken, als wij maar lezen kunnen! Diezelfde schoone kunst brengt ons in gezelschap van tijdgenooten, die wij nooit gezien hebben en wellicht nimmer zullen zien: mannen, uitmuntende door geleerdheid, kunst en smaak geeft zij de gelegenheid om tot den eenvoudigen burger, die geene geleerde opvoeding heeft genoten, die wel wat anders te doen heeft dan zijn hoofd met studie te breken, het woord te richten; hem bekend te maken met zaken en waarheden, die niet alleen aangenaam, maar hoogst nuttig zijn te weten, in welken stand men ook geplaatst is.

„Dat is nu allemaal mooi en goed en wel,” hoor ik zeggen, „maar hoe gaat dat alles in zijn werk? Wij leven toch in geen iuilekkerland, dat men slechts behoeft te willen, om dadelijk de beste leesstof voor zich te zien!” Volkomen waar, geachte lezer. Het is niet altijd even gemakkelijk goede lectuur te vinden. Daarom wordt u door dit boekje bericht, dat de uitgever een poging gaat doen om dit hoe langer zoo gemakkelijker te maken. Hij zal eene **Algemeene Bibliotheek** uitgeven, waarin ieder iets van zijne gading vinden kan. Wie veel van Geschiedenis houdt, vindt er iets van Geschiedenis in. Wie op Natuurkennis gesteld is, krijgt daarvan iets belangrijks. Wie gaarne mooie verhalen of gedichten leest, zal zien dat de Bibliotheek ze heeft van onze eerste lui. Wie in Land- of Staathuishoudkunde veel genoeg vindt, de mooiste stukjes zullen er zijn, te kust en te keur.

Alle zullen fraai van vorm, belangrijk van inhoud wezen; vooral de duidelijkheid mag niets te wenschen overlaten. Maar daarvoor behoeft men niet te vreezen, immers ze zijn door de bekwaamste mannen geschreven en — dit staat vast — die de dingen het best weten, kunnen ze ook het duidelijkst zeggen.

Er is nog eene zaak te melden, eene zaak van belang, misschien van veel belang. De Bibliotheek is er geen, waar de boeken na acht of veertien dagen teruggebracht worden. De lezer behoudt ze. Hij huurt ze niet, maar koopt ze. Daarom is de prijs zeer laag gesteld: ieder stukje kost niet meer dan **Vijftien Centen**, een prijs, zoo laag, dat ook degeen, die bijna niets kan missen, zich iets moois en degelijks kan aanschaffen. O, dat houden van de boeken is van zooveel belang voor wie graag wat weten wil!

Als een staaltje van hetgeen de Bibliotheek geven zal, volgen hier de titels van de eerste nummers.

1. **J. J. Cremer**, 't Pauweveerke.
2. **J. van der Hoeven**, De verspreiding en bewerking der dieren.
3. **Jules Simon**, De doodstraf.
4. **D. Bierens de Haan**, Het biljart.
5. **J. ter Gouw**, Kijkjes in de oude schoolwereld. I.
6. **W. R. Boer**, Huishoudkunde.
7. **C. E. R. Alberti**, Pestalozzi. Een levensbeeld.
8. **J. J. L. ten Kate**, ANDERSEN'S Prentenboek zonder prenten: Vertellingen van de Maan.
9. **W. Vrugink**, De Telegraphie.
10. **G. Keller**, De heer Van Boorden en zijn gezin. Eene klokkenstudie.
11. **A. A. Stuart**, Onze gevangenissen.
12. **N. W. P. Rauwenhoff**, De bosschen.
13. **R. Koopmans van Boekeren**, Gewone deugden met een krausje.
14. **P. van der Burg**, De stereoscoop.
15. **D. de Loos**, Het zetmeel.
16. **J. van Lennep**, Bloemlezing uit zijne gedichten.
17. **H. C. van Hall**, De natuurlijke gesteldheid van den bodem van Nederland.
18. **H. C. Rogge**, Nederlandsche volkcromans.
19. **W. C. H. Staring**, Oud nieuws over den Nederlandschen landbouw. I.
20. **O. Damme**, Koffie, thee en chocolade.
21. **F. W. C. Krecke**, De wet der stormen.
22. **D. Lubach**, De dood, physiologisch beschouwd.
23. **T. van Westrheene**, Schetsen met de pen.
24. **W. M. Logeman**, Kachels.
25. **De oude Heer Smits**, Typen.
26. **M. W. Scheltema**, Weesverzorging in vroegere en in onze dagen.
27. **P. C. Hooft**, Het jaar 1572.
28. **H. Conscience**, Bloemlezing uit zijne werken.
29. **J. T. Buys**, Volkshuishoudkunde.
30. **F. A. T. Delprat**, Verdedigings- en aanvalswapenen.

Ieder Deel is voor 15 Cents afzonderlijk te koop

A. W. SIJTHOFF.